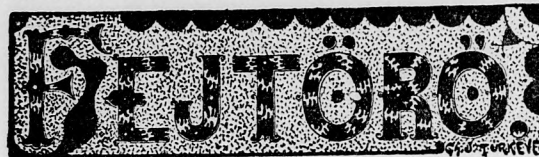


áll. Valami kemény tárgygal, pl. kovadarabbal kell megütni a köveket, hogy hangot adjanak. De nem mindegy, akármelyik részüket ütjük meg; egyik pontjukon szebb a hang, a másikon kevésbé szép. Hogy az ember kitalálja, melyik helyen kell a követet megütni, hogy a legszebb hangot adják, az hosszas gyakorlatot kíván.

Baudre a bresti nemzetközi kiállításon bemutatta közöngoráját, a hol nemcsak a nagyközönség érdeklődését költötte fel, hanem a tudósokét is.



Jellege: Fejtőrő az elme sportja.

Földrajzi kérdés:

Hogyan nevezték azon bolgár fejedelmet, a ki a IX. század derekán a Duna és a Tisza folyamok közt a görög császárok felsősége alatt uralkodott, alattvalói a Kárpátok alatt szlávok, a déli részeken bolgárok voltak? Ennek fia volt Zalán.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon állatnak, mely valószínűleg a láma vad őse? Szőre hosszú, dús, tömött, kevésbé puha; farka alsó fele csupasz; színe szennyes vörösbarna, hasa fehéres, homloka és háta feketés.

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1901 szeptember 15.

48. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 513 és 486. Történelmi kérdés: Illy mozgalmak. Főharcosuk Gáj Lajos volt. Természetrizai kérdés: Kucsma-gomba. Képrejtvény: Hét csillagból áll a gönczöl szekere.

Helyesen fejtették meg: Emmerling László, Seres Károly, Tarlós János, Hauser Elemér, Rein Dezső, Schweiger Jenő, Fejérpataky Tibor, Rosenthal Jenő, Steinberger Károly, Lanschmann János, Vadass Zoltán, ifj. Dortsák Lajos, Radó Nándor, Kutlik Félix, Fellner József, Bohrandt Lajos, Klopstock György, Viski Jenő, Gürky Vidor és Zoltán, Milhofer Gyula, ifj. Barthonek Károly, Landész József, Molnár Aladár, Neuman Béla, Lőrincz Ferenc és Dezső, Háy Zsuzsika, Sass István, Littomericzky Nándor, Vécsei Ferenc, Kuzma Albert, Wajditsch Gábor, Weisz Dezső, Persina Károly, Akay Elemér, Färber József, Breuer Ernő, Leichter Jenő, Erdei Vilmos, Prágyik Flóris, Strélinger Frigyes, Kis Béla, Przybilla Jenő, Borosnyay Oszkár, Kardos János, Hegedüs Árpád, Taubinger Zoltán, Grünmann Marel, Rechnitzer Aladár, Hermann István, Szporni Lajos, Tóth Tibor és Tihamér, Gedeon Andor, Kemény Béla, Danielisz Jenő, Rosenkranz Nándor, Kovács Aladár,

Koscs Antal, Ajtay Géza, Wunder Jenő, Pecz Gyula, Herczog Emil, ifj. Végh Endre, Romák Béla, Szerényi Nándor, Hollaki Ferenc, ifj. Molnár Albert, Rosconi Titusz, Török Sándor, Lázár Béla, Kőlcsey Jenő, Szigeti Endre, Ruzs Guidó, Szögyény István.

A kitűzött könyvjutajmat (Laurie: «Diákélet Angolországban») Breuer Ernő budapesti előfizetőnk nyerte meg.

Lapunk olvasóihoz.

Mielőtt az október elsejével kezdődő új évfolyamra előfizetési felhívásunkat közzé tesszük, már eleve is kérjük olvasóinkat, hogy az iskolaév kezdetével iskolatársaik és ismerőseik körében ismertessék meg és terjesszék lapunkat, mint az egyetlen magyar ifjúsági lapot, mely nemes céljait a magyar tanuló ifjúság hasznos és élvezetes szórakoztatását tűzte ki. Minél többen gyülekeznek zászlónk alá, annál gazdagabbá, változatosabbá és értékesebbé tehetjük a «Tanulók Lapja»-t.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A kiadóhivatal tisztelettel kéri előfizetőinket, hogy lakásváltoztatásuk bejelentése alkalmával a levelező-lapon vagy levélben írják meg pontos címüket, még pedig azt is, a hová már nem kell küldeni, s azt is, a hová ezután kell küldeni, mert különben a lap expedálásában zavarok lesznek. Mindkét pontos címre föltétlenül szükség van.

Ifj. Molnár Albert. Azok a számok már nem kaphatók. — W. J. (Pozsony.) Intézkedtünk. — —ch —c. («A betyár», «Rákóczy halálára»). Az első elnyújtott és sok benne az ütemhiba, a másodiknak ügyesebb a formája, de soványka, hétköznapi a tartalma. — Sz. E. Olvasgassa haszonnal. — Tahí. A «balek» újabban felkapott idegen szó (tót eredetű), annyit jelent, hogy «könnyen rászédhető», vagy budapesti jó magyarsággal szólva «becsapható». — H. Zs. (Nagy-Enyed.) Nem kell felküldeni. A kiadóhivatalnál kapható csinos bekötési tábla (ára 1 korona 60 fillér), azt megrendeli, s bármelyik enyedi könyvkötő beköti abba. Örvendek, hogy a jutalomkönyv oly nagyon tetszett. — Sch. J. (M.-Pécska.) Képrejtvénye nem használható. — R. D. Ellen fogom őrizni, hogy neve helyesen kerüljön a megfejtők jegyzékébe. — H. Zs. A jutalomkönyvet elküldtük. Rejtvényei közül alkalmadtán válogatunk. — L. M. (Nagyszombat.) 1. A Keleti Akadémia Budapesten, V., Alkotmány-utca 12. sz. van. 2. Középiskolai vagy felső kereskedelmi iskolai érettségi bizonyítvány. 3. Ilyen intézet több van Budapesten, hogy egy év alatt leteheti-e, azt mi nem tudjuk. Forduljon közelebbi felvilágosításért a budapesti kereskedelmi akadémia igazgatóságához (V., Alkotmány-utca, saját palotája). — G. S. Kívánságát legnagyobb sajnálatunkra nem teljesíthetjük. Mi úgy fogjuk fel a dolgot, hogy minden intézetnek jól felfogott érdeke, hogy nevezetesebb eseményeiről némi tudósítás jelenjen meg. Rupp Kornél, a «Tanulók Lapja» néhai érdemes szerkesztője ezélt egy évvel halt meg. — F. G. (Ó-Gyalla.) Erre nézve az intézet értesítője adhat önnek útbaigazítást, mi — sajnálatunkra — biztosan nem mondhatunk, mert minden autonóm intézetnek más meg más a rendje. — B. Gy. Örvendünk, hogy tetszenek. Fogjunk közölni. — Sz. M. Bekötési tábla ára 1 korona 60 fillér. — N. J. (Temesvár.) Ilyen című lapot nem ismerünk. — B. O. (Borszék.) Részletes felvilágosítását megkaptuk. Ha Budapesten lakó nagybátyját, a kit mi is jól ismerünk, meglátogatja, szívesen fogadjuk látogatását a szerkesztőségben. Délután 3—5 óra között találhat.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

IRÁNYELVEK.

Levél egy diákhöz.

Te, öcsém, szilárd elvekről beszélsz hozzám intézett leveledben, s én komolyan veszem szavaidat, komolyan is felelek reá, bár megvallom, hogy a te korodban ez a szó: *elv* még egy kissé korai dolog. Mindig eszembe jut a tiz-tizenkét esztendősi fiúknak nagyon is elterjedt szólás-módja: «Becsületemre mondom» — pedig fölötte gyakran csak azt akarják ezzel a férfias esküszóval bizonyítani, hogy ők látták, mikor a professzor nem hármast, hanem négyest írt be a nótészébe.

Nagyfontosságú dolog, de a becsületszónak hánytorgatása az ilyen esetekben mégis fölösleges — gondolom én.

Neked azonban, öcsém, elhiszem, hogy vannak elveid. Igen szép és dicséretes, hogy az igazmondást tűzted ki elvedül, csupán azt nem szeretem, hogy valahányszor dokumentálnod kell, sietve, bizonyos féltő aggodalommal hozzá teszed: — Elvem, hogy mindig az igazat mondjam.

Lásd, ezt én nem cselekedném. Ebben egy kis hivalkodásnak az ízet látom. Nemde kellemetlen hatással volna reád, ha látnál egy embert, a ki elhaladván a koldus mellett, e szavakkal adja át neki az alamizna-fillért:

— Fogja, öreg barátom, s jegyezze meg, hogy nekem elvem minden koldusnak három krajczárt adni.

Ne mondj igazat azért, mert elved, hanem azért, mert *hazudni nem tudsz*. Legyen az igazságnak veled született, vagy beléd oltott nagy szeretete az igazmondásnak oka.

Mert mi is az *elv*? Nemde valami megállapodás, melyre az embert sokszoros tapasztalat

vezeti. Okos meggyőződés, biztos tudata annak, hogy bizonyos körülmények közt így meg így kell cselekednünk, másképen nem. A ki túlságosan öszinte volt, nagyon közlékeny, s tapasztalta, hogy őszinteségével és közlékenységével sokan rútul visszaéltek: elhatározza, hogy többé nem lesz sem nagyon öszinte, sem nagyon közlékeny. Ha ehhez az elhatározásához törhetetlenül hű marad: akkor *elvé* lésszen a tartózkodás. Az ilyen tapasztalatokból levont elvek teszik az embert határozott egyénekké, kikről azt szoktuk mondani, hogy nem hétköznapi, nem tuczat emberek.

No hát, öcsém, légy igazmondó, legyen ez neked mindvégig elved, csupán arra figyelmeztetek, hogy ne hangoztasd minden alkalommal, hogy ez neked az elved. Inkább szeretném, ha azok, a kikkel naponta, vagy legalább gyakran érintkezel — majdan elmondják rólad:

— Mindig igazat szokott mondani, ez már neki az elve.

Azt is dicsérem, hogy elvedül kitűzted a következőt:

— Senki támogatására nem szorulok, mindent a magam emberségével akarok kiérdemelni.

Szép és dicséretes, kívánom, hogy e mellett az elv mellett maradj mindvégig, de még inkább kívánom, hogy ez elvnek dacára is tudj boldogulni. Hallj és tapasztalj bármit az életben, ne veszítsd el soha a hitedet abban, hogy voltak és vannak emberek, a kik a magok erejéből lettek valamivé. Tanuld meg azt, hogy egy darab száraz kenyér, melyért meg kellett dolgoznod: jobban esik, mint az ajándékba kapott kalács; érezd a gyönyörűségét az elért kis sikereknek, s ne táplálj olyan vágyat a szívedben, mely tehetőségedet és erődöt felülmúlja. Ámde vigyázz, a

türelmedet elvesztened nem szabad. Sok embert, még pedig elveihez ragaszkodót, láttam én már, a ki előbb kifogyott a türelméből, mint az elveiből, s akkor az elvek, mint a kártya-vár összeomlottak.

Olvastad nagy emberek történetét? Nem abban a megvilágításban, a minőbe a történelem nagy háttére állítja őket, hanem az igazi megvilágításban: kisszerű viszonyok, a hétköznapi élet keretébe helyezve? . . . No, ha nem olvastál, vedd elő sorra ezeket a becses iratokat, olvasgasd és gondolkozzál, mert úgy látom az *elvek* felállításából, hogy szeretsz gondolkozni. Vonj le egyelőre a mások tapasztalataiból, a mások, s nem is közönséges emberek életéből minél több tanulságot; aztán várd meg, míg magadnak is lesznek tapasztalataid: akkor nem kell elveket hirdetned önmagadnak, önkényt teremnek azok, csaknem észrevétlenül, bizony módosulnak is, a mint hogy a sziklából letördelt ormotlan kő is kerekre és simára csiszolódik, s a kis hegyi patak sem fog örökké ugrándozni és csörgedezni, hanem idővel meglassul, mélyebb medret ás és — folyóvá, majd folyammá változik.

Te még patak vagy, öcsém, s én láttam nagy folyamokat patak-korukban, s gyönyörködtem tiszta vizökben, csillogó fodraikban, gyönyörködöm benne is, mert mintegy tükörben látom benne az én ifjúságomat. Mi emberek mind egyformák vagyunk — s mind egyformán, bár észrevétlenül megváltozunk. Ez a változás elveinkkel és elveink nélkül egyaránt bekövetkezik — neked pedig kívánom, hogy szép és dicséretes eivaid szerencsésen megállják az élet változatos tapasztalatainak tűzpróbáját.

ÚTRAVALÓ.

Édes fiam te, serdülő eselédem,
Apád-anyádnak legkorábbi gondja,
Nyisd meg szived, bocsásd be hív beszédem,
Fogadd be úgy, a hogy szívem dobogja.
Ne várj mesére, hajh, feledd el
A hét törpével hogy mi van,
Elejtett sipodat se vedd fel:
— Tanulj, édes fiam!

Előtted út, veszélyes, ismeretlen,
Ne félj azért, remélve, hive járj csak, —
Anyád intése fegyver lesz kezeden
S az én beszédem védő útítársad.

Lásd, én se kaptam mást hazulról.
Se én, se mások: annyian, —
És gazdagon jöttünk meg újból:
— Tanulj, édes fiam!

Mert gazdag az, ha nincs is földje, háza,
Ki vad mezőnek nem hagyá a lelkét;
A kincs, fiam, avult gyűlölség tárgya
S a tudást minden népek ünnepelték . . .
A századok nagy éjjelének
A hány örök csillagja van,
Vigyázz rá: lelki fénytül égnék —
— Tanulj, édes fiam!

Ime, a könyvek tarsolyodba téve,
Beesüld meg őket, gondjukat viseljed,
Mer' érez a könyv, érez, mintha élne,
Szeret, tanít, itatja szomjú lelked.
Él, él a könyv, a bölesek lelke
Világít a soraiban —
S szállt emberekrül emberekre . . .
— Tanulj, édes fiam!

Meg itt e nagy könyv s mindenütt körülted:
A föld, az ég, a hegy-völgy és az erdő,
A szél, ki a pusztán virágot ültet,
Kinek nyomán repül a barna felhő:
Az Isten szól szavukban hozzád
S a fürgeteg villámiban,
Előlk, oh, ne föld el orczád —
— Tanulj, édes fiam!

Tanultam én is, összeforva bennem
A könyvek és a természet beszéde,
Erős levék, száz gondot elviseltem,
Szívemben összhang és kitisztult béke:
Szegény vagyok, de lásd: szeretnek,
És ebbe' lelkem annyi van . . .
Maholnap szárnya kél nevemnek:
— Tanulj, édes fiam!

Sokan vagyunk: kicsiny testvérid
Négyen vigyáznak a te nyomdokodra,
Ha tán útdarul a gonosz letérid:
Kihal reményem bimbós rózsabokra.
Felköltöm őket búcsúsókra,
Öleljenek mindannyian, —
Mutass nekik példát a jóra:
— Tanulj, édes fiam!

Móra István.

ARANY JÁNOS.

1817—1882.

9

Irta Gyöngyösy László.

Mikor «*Buda halála*» kiadása után Arany végképen elvesztette a kedvet, az ihletet a Csabamonda feldolgozására, újra elővette a két kidol-

munkájával. A töredékeket felhasználta, egy-egy versszakot írt hozzá, gondolkozott meséje szövé-sén, de csak 1874-dik évben és a rákövetkező esztendőben végezhette be. De most már teljesen megváltozott terve. Az álharcz, mi az első töredékben könnyen megbocsátható hibának látszott, gyászos tragikum csirája lett, a mely Toldit



TOLDI MIKLÓS ALAKJA A BUDAPESTI ARANY-SZOBRON.

gozás töredékeit, de alig kezdett a munkához, leánya váratlan kimúlása feneketlen gyászba borította. Lelki szenvedéseivel járultak testi szenvedései is. Huzamosan, sokáig betegeskedett. Teste, lelke meg volt törve. A mi kevés munkakéde még megmaradt, azt a hivatal nyüglődései emésztették fel. De végképen nem hagyott fel

és Piroskát örökké elválasztotta. Az előbbi feldolgozás derült színe majdnem teljesen elmosódott. Arany oly forrásból kezdett meríteni, a mit eddig epikai műveire vonatkozólag nem tett, saját egyéni szenvedéseiből. Piroskában saját leányának szomorú sorsa újult meg előtte, a ki szülei kívánságára Szalontára ment férjhez, hogy

ott gyászos véget találjon, akárcsak Rozgonyi leánya, a ki apja fiúsító törekvésének lett áldozata. Leánya halála örökös búbanat és keserűség forrása lett rá nézve, magát vádolta haláláért, innen van az, hogy «Toldi szerelme» valamennyi epikai műve közt a legalányibb, tele van szívzaggató, lyrai részletekkel. Így lett a költeménynek egyik mindenesetre jelentékeny forrása saját búbanata, kétségbeesése. Ezt nagyon jelentékeny forrásnak tartom. Meg vagyok róla győződve, hogy Arany véghetetlen szenvedései nélkül nem születhetett volna meg ez a rész, vagy legalább nem ilyen formában. Így lett Arany saját szenvedései révén, leánya elvesztése után, élete alkonyán a szerelem édes-bús szavú költője. A Gondviselés rendelkezéséből öreg korában pótolta, a mi addig teljesen hiányzott költészetéből. Pótolta tehetségéhez méltó fényvel és sikerrel. E részeket újra meg újra elolvasni csupa gyönyörűség. Bizonyosan a legszebbek közé tartozik, a mit magyar nyelven írtak. Illosvaiból már alig meríthetett, hiszen a mi megmaradt, az nem sok. A mesés prágai kaland, a sirrablás alávaló ténye, ennyi az egész. Aranynak más forrásokhoz kellett nyúlania, hogy szegényes leleményét pótolja. Itt is csillogtatta abbeli erős tehetségét, hogy ámbátor leleményes mesét nem tud teremteni, ahhoz nagyon is ért, hogy egy-egy töredékes vonásból, adatból, eseményből kerek cselekvényt teremtsen. Így merít saját szenvedéseiből, a monda, történet minden adatát, elejtett szavát is felhasználja. Kemény Zsigmond regénye, «Az özvegy leánya», épen olyan forrása, mint Szigligeti «Rózsa» című vigjátéka, a hol Toldi szintén szerepel. Lépten-nyomon kísérhetjük, hogy mit honnan vett. De látjuk azt is, mily művészettel olvastotta meséjébe, átalakította: összerántotta a két nápolyi hadjáratot egygyé, hogy a szerkezet roppant nehézségeivel megküzdhesen.

Szinte legyőzhetetlennek látszott előtte, hogy a nagy feladatot megvalósíthassa. A mit ifjú korában kezdett el barna hajjal, őszülő fejjel folytatta egyre tűnőbb reménységgel, hogy valaha befejezhesse. Láttuk, hogy először a dicső múlt rajzát akarta adni a népies epepeia alakjában, s «Toldi szerelme» csak epizód lett volna e nagy munkában, de csak hol hosszabbra, hol rövidebbre fogva írta meg «Toldi szerelmé»-nek idylli jeleneteit. Végre is felbontotta, a mit addig szőtt, összetörte Toldi boldogságát, s a mit addig csak epizódnak szeretett volna megírni, a mi pedig töredékben se ment már neki, egyszerre nagygyá lett

szemében, az lett költeményének főcselekvénye. Így vitte, mint maga mondja, hőst a szerelem convulsióin át, s a népies epepeia helyett regényes époszt írt, régies színű, erősen népies ugyan, de temérdek fordulattal megújított nyelven. Határtalan küzdelmek és nehéz szenvedések után tudódik ki Toldi igazsága, lovagi becsületét kivívta, úgy jön haza. A lehervadt virág, Piroska sírján, elsírja keservét, kétségbeesése, örökös búbanata nem enyhül ugyan, de legalább az életet sírjaig úgy a hogy le tudja róni. Még tánczol is Anikó lakodalmán «halkan, öregesen». Ez «Toldi szerelmé»-nek kibékítő végső akkordja.

Így végig tekintve e nagy munkán, lehetetlenség csodálattal nem adózni Arany lángeszének, a ki mondat, történetet, szájhagyományt annyi művészettel olvasztott össze. Mindazonáltal bizonyos, hogy a múlt dicsőségének rajza kelleténél nagyobb helyet foglal el e költeményben, Toldit és Piroskát sokszor teljesen elveszítjük szemünk elől. De a múlt dicsőségét nagyon is szíven viseli, sokszor meg is vallja, mily jól esik neki a hősokeket dicsőítenie. Így romlik meg énekének egysége. Tulajdonképpen kettős cselekvény van benne, az egyik Toldi szerelme, a másik a dicsőséges hadjárat története. A kettő semmiképpen sincs összeolvasztva. Az értékesebb, költőibb rész mindenesetre Toldi szerelme, ez köti le érdeklődésünket. Fájdalomszülte nemes, mély költészet, a mely a nyelvet is Aranynál már megszokott mértéken túl is, tömörebbé, színesebbé, ragyogóbbá varázsolta. Mennyi erővel rajzolja Arany a szenvedélyt, mily művészettel állítja szemünk elé a különféle jellemeket, a melyekben rendkívül gazdag ez a költemény, úgy hogy egytől-egyig külön elemzést érdemlénének. De itt csak egy megjegyzésre szorítokunk. Arany jellemző módja itt sokkal összetettebb, bonyolultabb, s az emberi lélek különféle nyilvánulásait veszi tekintetbe. Azelőtt inkább a naivnak, népiesnek megfelelő jellemzőmóddal élt, a mely egyes főindulat, alapérzelem kiemelésével állítja elé az alakot. Innen van az, hogy e főtulajdonságot kiemelő állandó jelzővel oly gyakran él «Toldi» első részében. Rókalelkű, mondja Gyögyről, tisztos, hű szolga az öreg Benceze jelzője, a hatalmas gyermek: Toldi. Később az efféle jelzőket fukarabban osztja. Nem mondja meg ki milyen, tetelivel rajzolja. Ez a drámaiabb, közvetlenebb jellemzés, de egyúttal feltárja a cselekvés különféle rugóit is. Ez a lélektani elemzés, a mit manapság sokszor emlegetnek.

«Toldi» nemcsak Arany főmunkája, hanem a magyar nemzet epepeiaja is. A «Csaba-monda», a mit Arany nemzeti epepeianak tervezett, töredéknek maradt, nem is versenyzett népszerűségben soha sem «Toldi»-val. «Toldi» lett a magyar

nemzetiségét, önálló államiságát kivívja? «Toldi estéje»-nek mély melankóliája, gyászos humora nem illetett-e meg minden magyar lelket, mikor nemzetiségünk elalélva vasiga alatt nyögött? «Toldi szerelmé»-nek nagynevű hősei nem buz-



PIROSKA ALAKJA A BUDAPESTI ARANY-SZOBORON.

nemzetnek, s minden egyes tagjának kedves, elbeszélő költeménye, a kiben ifjú, férfiú, öreg ember egyformán gyönyörködik, s a nemzet is mintegy a maga küzdelmeit, törekvéseit látja benne megénekelve. Az az öserejű parasztleány, a ki megvetett alacsony sorsból felküzdi magát a legjelesebbek közé, nem a magyar nemzet küzdelmeinek képe-e mikor 1848-ban egy csapással

dítanak-e bennünket, hogy nemzetiségünk megtartásáért karral-fővel dolgozni minden magyar embernek kötelessége? Nem mutatja-e meg nekünk, hogy nem minden nemes szándék és munka éri el a célját, de a törekvésnek, iparkodásnak azért meg kell lennie minden magyar emberben, mert csak közös, vállvetett munka teheti ezt a nemzetet nagygyá, boldoggá. De nemcsak a nem-

zeti érzést növeli nagygyá Arany e hármasköltésének, de a nemzetnek minden egyes tagját mélyen megindítja. Kinek nincsen édes anyja, a kit szeretettel és jószággal vesz közül? Ki ne érezte volna ifjú korában azt a lázas tettvágyat, a mely Toldit nyugton nem hagyja? Ki ne követett volna el férfi-korában hibákat, melyekért vezekelnie kellett, ki nem esett át a szerelem édes-büvös, szívzaggató fájdalmain, gyötrelmein, s ki kerülheti el mindezek után az öregedés terhét, szomorú melankóliáját? Valóban Arany egyetlen munkája ez, a mit ifjú, férfiú, öreg ember egyformán magáénak vall, s azért mondom igazi, magyar, nemzeti epepiának.

«Toldiszerelmé»-nek nagy részét a szép «Duna»-szigeten írta meg. Ott a gyönyörű Margit-szigeten húzta meg magát az öreg költő, utolsó éveiben itt tartózkodott a legszivesebben. Kapesos könyvével hóna alatt elindult a sziget félreeső helyein sétálgatni, a hol ember alig járt, a hol zavartalanul elméláztatott. Irt, ha az ihletkedv hajtotta vagy gyönyörködött a természet szépségeiben, a lombos tölgyekben, a melyeknek közein alig tört át a nap s az alatta levő félhomály olyan jól esett beteg, gyöngye szemeknek. Egy jó kötetre való költeményt így irt össze.

Soha sem szerette, ha munkája közben kíváncsisággal zavarták. Még azt se szerette, ha figyelemmel kísérik, hogy mit csinál. Mindig be kellett várni, míg maga megnyílik családja előtt. Így aztán most is maga olvasott fel egynéhányat élete hű párjának, feleségének a kapesos könyv költeményei közül. Fiának, Lászlónak, csak nagy unszolások közt mutatott belőle egynéhányat, mikor pedig végre különösen Gyulai Pál nógatására egyet-kettőt közzé is tett a kapesos könyvből, ennek is meg volt a maga következménye. A költemények oly zajos, külső sikert arattak, mint Arany versei azelőtt soha, az egész országban ünnepelték a költőt, a gyöngéd tiszteletnek e sok jele ámbátor jól esett neki, de lelke nyugalmából ki volt zavarva, s mint előre érezte: több kisebb költeményt nem irt.

Ekkor fogott újra «Toldi szerelmé»-be. Hanem szemének teljes romlása miatt a munka nagyon gyötrelmesen ment. A töredékeket újból meg újból el kellett olvasnia, a tervet, részleteket összeegyeztetnie, mindez csak nagy megerőltetéssel történhetett. Nyoma van, hogy Csaba királyfin is dolgozott, tervezett jó reménységgel, míg a halál a tollat ki nem ragadta kezéből.

«Toldi szerelmé»-nek kiadásáról az öreg költő

hallani sem akart. Csak jó idő múlva, különösen Csengery nógatására adta ki, mint valami kezdő költő, saját költségén. Nem akarta kiadónak adni, mert az zajt üt vele. De a feltűnés elkerülése így se sikerült neki. Felejthetlen jelenet volt az, mikor Gyulai váratlanul a mit sem sejtő közönségnek felolvasta az üde népiességgel megírt prágai kalandot a Kisfaludy-Társaság egy rendez felolvasó gyűlésén. Szász Károly könyek hullatása közben indítványozta, hogy a költő iránt való tiszteletből a többi felolvasások maradjanak el...

A közönség megindulva oszlott szét. «Toldi szerelmé» példányait pár nap alatt elkapták. Arany költészete soha sem aratott fényesebb, zajosabb sikert, mint öreg korában. Az egész országban ünnepelték, akárcsak a vén Toldit kivívott nagy diadala után. De mikor így a dicsőség újra rámosolygott, teste-lelke össze volt törve, egészségének vége lett, alig dolgozhatott valamit.

Szó sem lehetett róla, hogy visszatérjen az Akadémia titkári székébe. Nem is tekintette magát többé hivatalnoknak. Szabadságidejére se vette fel fizetését, s bár az igazgatótanács küldöttségileg kérte, hogy szabadságára járó fizetését, nyugdíját vegye fel, Arany hajthatatlan maradt. Majláth országbíró, ez a hideg arisztokrata ezt látva e szavakra fakadt: «Életemben nem láttam ilyen embert». A diszülést követő lakomán pedig a távollevő Aranyra emelte poharát: «A kinek — úgymond — nemcsak neve, hanem jelleme is Arany». (Vége köv.)

Az isaszeghi honvédelem.

Szeptember 8-án leplezték le Isaszeghen a közadakozásból emelt honvédszobrot, melynek hivatása az lesz, hogy örök időkre hirdesse a nemzet névtelen hőseinek dicső önfeláldozását.

Az 1849-ik év nevezetes dátumai között április 6. első helyen áll. Az elszántság és hősiség ekkor csodákat műveltek, oly csodákat, melyek véghezvitelére csak magyar katona, magyar ember képes.

— Ma győznünk kell, mondá Görgei Klapkához fordulva, ki ép Jellaacsicsal harcolt.

Alig váltott a fővezér Klapkával néhány szót, mikor egyszer csak hirül hozzák neki, hogy az első hadtestet az osztrákok szétverték.

— Micsoda? Mi történik itt? — kérdi izgatottan Görgei.

— A csapatom kifáradt — válaszolt Klapka —

a töltnye is elfogyott és így nem képes többé ellenállni.

— Ha nincs töltnyünk, rohanjanak szuronyt-szegezve az ellenek! Ahhoz nem kell töltny!

jobban felmelegednek. És hogy a lelkesedés és öröm teljes legyen, megérkezik Aulich 2-ik hadteste is, ki segítségével nagyban hozzájárult a fényes eredményhez. Most Klapka is újult erővel



AZ ISASZEGHI HONVÉD-EMLEK. — Radnai Béla szoborműve.

Vagy győzünk, vagy Tiszántúltra vonulunk vissza. Tertium non datur!

Görgei most a harmadik hadtest felé tart, de előbb Klapkát új támadásra rendeli ki Isaszegh ellen. 14,000 magyar 26,000 osztrákkal állott szemben. Görgei lelkesítő szava folyton biztatja a csüggedteket, kik a harc tüzeiben mind-

fog neki a harcra és ugyancsak megkergeti Jellaacsicsot, a vörössipkások meg Ottingert veszik «pártfogásukba.» De Isaszegh csak nagy és küzdelmes harc után lett a magyaroké — de mégis az övék lett a győzelemmel együtt.

Négyszáz halott hullott el a dicső küzdelemben. Ezeknek emelte a nemzeti kegyelet azt a diszes

emléket, mely fényes életpályájuknak örök megőrzője lészen.

A szobor *Radnai Béla* műterméből került ki. A méretek nagysága, és a gondos mintázás az emléket elsőrangú képzőművészeti kincsünké teszik.

Méltó emléke ez a haza névtelenjeinek.

EGY KUTYAHARAPÁS.

Irta Albert Fermé.

I.

A kis mezei lak ablakából, a melybe három hónapra elzárkóztam, hogy orvosi értekezésemnél nyugodtabban dolgozhassam, gyönyörű kilátás nyílt az algiri öbölre, a szemhatárt bezáró kékes hegysorokra, a Djurjura-csúcsra és ha letekintettem, egy-egy futó pillantással — a szomszéd kertre.

Ez a kert gyakran hangoktól, nevetéstől, énektől visszhangzott, a mi eleintén munkámban meglehetősen zavart, később azonban mindinkább hozzá szoktam és végre épenséggel nem volt terhemre.

Egy tíz esztendő fiú volt, a ki ott rendszeren játszani szokott. Kollégiumi növendék volt, a ki vakációját itt töltötte.

Határozott fellépésű, sajátos természetű gyerek volt. Majdnem mindig egyedül láttam őt.

Egy nagy szederfa ágára gyűrűhinta volt erősítve, a melyen nem megvetendő ügyességgel és nagy merészséggel végezte gyakorlatait. Számos különféle mutatványt gyakorolt be, a melyek az ő korához képest aránylag nagy izomerőt tételeztek fel.

Néha a kutyájával játszott, — ekkor azonban már kevésbé tetszett nekem.

Valóban kegyetlenül bánt kutyájával, egy fehér, nyirott szőrű uszkárral, a mely Mouton névre hallgatott. Sokszor a vízmedenczébe vetette bele és nem engedte meg, hogy a szegény állat kijöjjön belőle. Máskor hóna alá véve a kutyát, felmászott a fára és a kutyát ott hagyta valamelyik ágon. A szegény kutya szűkült, nem tudta mitévő legyen, meg akart kapaszkodni, de nem tudott és rendszeren leesett a fáról.

Pedig szegény Moutonnak csaknem olyan volt a tekintete, mint az emberé. Szeméből igazi szenvedést lehetett kiolvasni; mindenféleképpen értett, a mire kutyákat szoktak tanítani és különösen nagy ragaszkodással vonzódott kegyetlen zsarnokához.

A fiúval egy kis léggömb révén ismerkedtem meg, a melylyel játszani szokott. Eleresztette, a szél hozzám hajtotta. A fiú átjött hozzám, kopogtatott ajtómon és visszakérte játékszerét.

Így aztán megismerkedtem a Gaillandre-családdal is. Igazán mondhatom, ritka derék emberek voltak.

II.

Az apa bútorkereskedő volt a rue de la Lyreben, Algirban. Nappal mindig üzletében volt és csak este jött ki a villájába. Többször találkoztam vele és ilyenkor együtt tettük meg az utat a gyönyörű jegenyefenyők, encahyptusok és casnarinak sorai között.

Apránként elmesélte nekem egész élete történetét és különböző vállalatait. Merész, de óvatos volt. Üzletének különlegessége a thnyából készült bútorok voltak. Ennek a különös és idegen fának ipari jelentőségét ő ismerte fel először és idejekorán a maga hasznára fordította. A vidék bennszülötteitől óriás mennyiségben vásárolta ezt a fát és mindenkor jelentékeny hasznöt tudott belőle húzni.

Gaillandre úr élettörténete igazán szép példája volt annak, hogy mivé lehetnek azok, a kik új, még ki nem aknázott tartományokban bátorsággal és kitarással tudnak dolgozni. Egyszerű munkásként került Algirba, s ott szorgalmával és igyekezetével nagyon jelentékeny vagyont szerzett, pedig mindössze csak harminczhat éves volt.

Felésege jóval fiatalabb volt nála. Kis, élénk, tevékeny asszony volt; meglátszott rajta, hogy azelőtt ő is erősen hozzá szokott a munkához.

Hosszú éveken át nagyon munkás életet folytatott és míg férje üzletét nem terjesztette ki ennyire, az összes számadásokat ő vezette. Vétel- és eladással is csaknem ugyanoly mértékben foglalkozott, mint ura.

Üzleti tevékenységétől csak Gaillandre úr határozott kívánságára vonult vissza. Férje úgy gondolkodott, hogy neki már nyugalomra van szüksége; épen ez vezette abban, hogy ezt a csinos kis birtokot itt a Mustapha-fensikon megvásárolta.

Gaillandre né nagy szenvedélylyel foglalkozott a kertészettel, csak hogy még nagyon is kezdő volt ezen a téren. Folytonosan a legkülönbözőbb növénytan kérdésekkel ostromolt engemet, a melynek még legkezdetlegesebb elemeit sem ismerte. A mennyire értettem hozzá, természetesen megfeleltem kérdéseire.



KUKORICZA-TÖRÉS — NEGRÁDY ANTAL RAJZA.

Többször rám bizta Róbertet, — így hívták a fiút — a kit Moutonnal együtt néhányszor sétálni vittem. Így nemsokára a fiúval is, a kutyával is mind nagyobb barátságba kerültem.

Róbert többször szemem láttára is nagyon kegyetlenül bánt a szegény állattal. Kötelességemnek tartottam őt ezért meginteni.

Ebben a tekintetben azonban a szép szó hiába való volt. A fiú nagyon hevesen válaszolt szavaimra. Határozott jelleme volt, szilaj, majdnem vad függetlenségre termett.

Egy időre meglehetősen elhültünk egymás iránt.

Ez azonban egyáltalában nem gátolt meg abban, hogy jó barátságban ne legyek Gaillandre úrral és feleségével. Egy nap Gaillandrené valami cikket olvasott az orchideákról, ültetésükről és a velük való bánásról. Rögtön kifejezte abbéli óhaját, hogy szeretne néhányat ezek közül a fantasztikus, szép virágok közül kertjében meghonosítani.

Véletlenül néhány nappal előbb a hegységben egy mezőt láttam, a mely tele volt ezekkel a virágokkal. Elbeszéltem neki a dolgot. Rögtön fiát hívatta és pár percz múlva kész volt a terv, hogy másnap ketten, én és Róbert, kirándulunk a hegységbe, táskával és ásóval felszerelve.

III.

— Mouton! Mouton! — hallatszott az ablakból Gaillandrené hangja. Mikor beléptem, üdvözölt és élénken magyarázta: — Bocsásson meg, kedves Henri úr, hogy csak így fogadom. Az egész ház fel van fordulva. Képzelve el, Mouton eltűnt.

— Eltűnt?

— Tegnap este óta. Senki sem tudja, hogy hova lett. Mindenütt keresték . . . Nini, most jön a pék a kocsijával. Majd megmondom neki, hogy kérdezősködjék utána a szomszédos villákban mindenütt . . . János! nem látta véletlenül a kutyánkat? Ismeri úgy-e?

A pék megemelte sapkáját:

— Nem, nagyságos asszonyom, nem láttam sehol.

— Az ember nem tudja elképzelni, hova lehetett. Szegény Róbert azt sem tudja, mit csináljon. Még soha sem láttam őt ilyennek . . . Róbert! Róbert! gyere csak! Henri úr vár téged! . . . Készülj, egy kis séta jót tesz neked. Ne feledkezzél el az ásóról . . . Hozzatok minél több orchideát és nézzetek Mouton után is. Meglehet, találkoztok vele ütközben.

Róbert csakugyan szomorú volt. Némán haladt mellettem, kis ásóját vállára vetve, alig válaszolt kérdéseimre.

— Ugyan hol lehet Mouton? — kérdeztem szinte önkénytelenül. Talán csak nem esett valami baja?

Róbert erre a kérdésre láthatólag összereszt. Gyanakodni kezdtem.

— Remélem, nem ölted meg?

— Én!?

Nem mert a szemem közé nézni. Elhalványodott, aztán hirtelen láng borította el az arcát.

Szinte megsajnáltam, hogy így zavarba hoztam őt.

— Jó! — válaszoltam vállat vonva. — Mouton valószínűleg csatangol a környéken. Megesik minden kutyával. Majd haza jön.

A társalgás hirtelen megszakadt. Néhány kő repült el mellettünk. Egy sem ért meg bennünket, de a kövek kétségkívül elég jól voltak felénk irányozva. A támadókat látni is lehetett; kisebb-nagyobb gyerköczök voltak egy kőbánya bejáratánál. Félmeztelen spanyol *monchachok* voltak.

Megfenyegettem őket botommal s elfutottak.

Az ilyen apró kellemetlenségek a spanyol köfajtók gyermekei részéről nem ritkák Algir környékén. Házat véve észre nem mészre a kőbányától, gondoltam, ott lakik a család. Arra indultunk.

Az ajtó előtt sárga, beteges arcú ember ült, kényelmesen fújva cigarettája füstjét. Az ajtó mellett a fogásra puska volt felakasztva.

Elmondtam neki, hogyan fogadtak néhány perczcel előbb a gyermekei.

— Ha nem találták a kövek, miért panaszkodik az úr? — kérdezte nagy nyugodtan.

— Nem panaszkodom, csak figyelmeztetni akarom. Ha még egyszer megteszik, majd megtanítom emberségre a kis haszontalanokat.

Az öreg erre udvariasabban válaszolt:

— De, uram, láthatja, hogy én beteg ember vagyok. Hogy kívánhatja, hogy én vigyázzak a kölykekre. Nem rosszak ők, csak mulatnak az ilyesmivel.

Ebben a pillanatban egy tizenöt-tizenhat esztendő, nagy, erőteljes ficzko jelent meg a küszöbön.

— Ez a legnagyobb fia?

— Ez.

— Vigyázhatna apja helyett a kisebbekre.

A fiú hidegen végigmért bennünket és egyetlen szó nélkül hátat fordított. (Vége köv.)

A TERMÉSZET CSODÁI.

Roppant madarak.

A mi csikósaink ugyancsak nagyot néznének, ha tudnák, hogy van ám olyan ország, a hol nem lóból, hanem madárból áll a ménes, a melyet bizony nem kisebb gond megörzeni mint a legszilajabb csikóménest.

Pedig hát csakugyan van ilyen ország s csakugyan vannak madár-csikósok. Nevezetesen Dél-Afrikában s főképp a búrok tartományaiban, melyeknek lakói az egész világot betöltötték vitézségük hírével.

De hát mi legyen az a madár, a melyet ménes módjára kell és szokás legeltetni?

Hát: a *strucz*, a melynek tollát nálunk is ismerik, de magát az óriási madarat mentől kevesebben, legfeljebb azok, a kik a budapesti állatkertben élő két, embermagasságnynál jóval nagyobb példányt egyszer, vagy másszor látták.

Nos, ilyen madaraktól áll az a kétlábú ménes, a mit emlegetünk s a melyet képünk is feltűntet, a mint a csikósok a legelőről hazahajtva, épen beterelik az akolba.

A strucz-toll nevezetesen igen keresett és meglehetősen áru és a vadon élő struczok vadászata sokkal kevesebb tollat eredményez, semhogy az a nagy keresletet fedezni bírja. Ezért egy Dél-Afrikában letelepedett angolnak 1865 táján az a különös, de aztán jónak bizonyult eszméje támadt, hogy a struczot tenyésztetni kellene akár csak a libát, pulykát, vagy hogy czekek a hatalmas madarakat ne kisebbítsük, mondjuk: akár a lovat, vagy szarvasmarhát, gulya, ménes számra.

És az agyafurt angol szándéka fényesen sikerült. Szerencsére talált néhány fészekalja tojást, melyet a vadon élő struczok raktak le a sivatagban, kikeltette azokat s a strucz-csirkeket felnevelte úgy, hogy már az első évben vagy 80 saját nevelésű struczra tett szert.

Azután folytatta e különös mesterséget s midőn már nagy csapatra szaporodott a kétlábú ménes, hát rendes csikósokat fogadott mellé s úgy őriztette a legelőn. Mert hát tudni kell, hogy ezek a nagy madarak fűvel élnek; repülni nem tudnak ugyan, hanem annál gyorsabban futnak s ugyan ló legyen az, a melyiknek a hátán a csikós nyomokban birjon járni s megakadályozza, hogy a struczok a legelőről világgá ne szaladjanak, kivált ha valami csavargó vadállat rájuk talál ijeszteni.

Az angolnak aztán olyan jól ment a strucz-tenyésztés, hogy másoknak is szemet szurt és nyakra-főre elkezdték utánozni elannyira, hogy mostanában már legalább 300 ezerre becsülik az ilyen módon tenyésztett szelid struczok számát, a melyek száz meg száz madárménestben legelésznek Dél-Afrika tágas térségein, sőt ujabban Amerika melegebb tartományaiban s egyébütt is.

A strucz-toll ősidők óta nagy kedveltségnek örvendett az emberek közt s már Aah-Hotep egyiptomi királynéről tudjuk, ki Krisztus előtt vagy 1700 évvel élt, hogy legyező gyanánt strucz-

tollakat használt. A középkorban meg nem csak a hölgyek, hanem a lovagok is alig lehettek volna el strucz-toll dísz nélkül.

Mai nap főképp a női kalapokra használják dísznek, valamint más ruhadarabok s effélék díszítésére is, de hogy mennyi kell belőle, mutatja a tenyésztett struczok óriási száma s a tollaknak még most is elég nagy ára. Mert egy-egy strucz-toll ára átlagban véve, ma is 10 korona körül jár. Egy kifejldött madár pedig évenként mintegy 100 használható tollat ad, tehát bizonyára szépen jövedelmez s a madár-csikósságból tisztességesen meglehet élni, sőt itt már ugyancsak helyén van ez a kifejezés: meg is tollasodni.

A strucz augusztus elején kezd el tojni. Ekkor a him erős csőrével jókora gödröt váj a homokos földbe, a mely fészek gyanánt szolgál, hova a nőstény tojásait rakja, még pedig ha a költést is rábizzák: 20-at 25-öt. Csakhogy nem igen bizzák rá, hanem naponként elszedik a tojást, mit is a strucz látván, kétségbeesett buzgalommal tojik tovább, egész ápriliséig.

A tojások egy részét aztán költő-gépen kiköltetik, a többit pedig konyhai czélokra felhasználják, épen mint mi a tyúktojást.

Csakhogy a strucz tojása egy kicsit szaporább mint a tyúké, a mit mindenki azonnal beláthat, ha elmondjuk, hogy egy strucz-tojás körülbelül 30 tyúktojással ér fel!

Azért hát egy kis, pl. három-négy tagból álló családnál megesik, hogy vacsorára rántottának fél tojás is elegendő, de már egészet semmiképp se tudnának megenni.

Ha a struczra rábizzák, hogy költse ki a tojásait, akkor a nősténynek a him hűségesen segít és fölváltva, hol egyik, hol másik kuporodik a fészekre.

Negyven nap múlva kelnek ki a kis struczok, a melyekre ugyan nem is helyesen mondjuk, hogy kicsinyek, mert bizony olyanok azok mihelyt a tojásból kibujnak, mint egy-egy jókora tyúk. Lábaik pedig már akkor igen hosszúk s erősek és a fiatal strucz-csirkek kikelésük után mindjárt nagy gyorsasággal képesek futni.

Különben a fiatal strucz-csirke csudálatos sertéhez hasonló tollal van fedve; használható tollai csak egy éves kora után növekednek.

Érdekes a tollszüret.

Akárhogy megszeli a strucz a ménesben, de annyira még se, hogy fogdosni engedje magát, vagy hogy épen tollait ki hagyja szedni. De erre már nem vehető rá. Félti a maga díszét,



A Dinornis óriás madár csontváza.



A BRONTORNIS ÉS DINOSAURUS HARCA.

gazdájának pedig épen erre van vágyakozása. Mit tesz hát? Összegyűjti a bojtárokat, előkeríti a tollszedő embert, a kinek legalább is olyan ügyesnek kell lenni a maga szakmájában, mint a juhnyíróknak, azután munkához látnak.

A munka pedig úgy megy végbe, hogy legelőbb is zsákot dobnak a strucz fejébe, aztán hamarjában békóba rakják a lábát, a tollszedő férfi pedig gyorsan dologhoz lát. Ez pedig abban áll, hogy igen éles késsel, egész a bőr színénél egy-másután sorra lemetszegeti a haszonra való tollakat.

Vigyázni kell azonban nagyon, mert a nagy erejű állatnak akár rágása, akár pedig rugása halálos lehet az emberre nézve, vagy legalább csontja törhetik bele.

Látjuk ezekből, hogy micsoda óriási, hatalmas madár a strucz s pedig ha összehasonlítjuk az ősvilágban élt, immár kihalt rokonaival, akkor bizony ezekhez képest csak kis csirkévé törpül.

Beszéljünk el egyúttal a valódi óriási madarakról is egyet-mást.

Bizonyára a földgömb legkülönbözőbb részein éltek ezek egykor, hanem maradványaik leginkább Madagaskar és Uj-Zeeland szigeteken, valamint az amerikai Patagoniában kerülnek napfényre.

Több fajtája volt ezeknek a roppant madarak-

nak s testalkatra, életmódra leginkább a struczhoz hasonlíthatnak, bár kétségkívül félelmes ragadozó is volt közöttük.

Sokáig nem is sejtették ezen óriási ősmadarak egykori létezését, mignem a múlt század elején két roppant nagyságú tojásról érkezett tudósítás, melyeket Madagaskar szigetén a földben találtak. A tojások héja még egészen ép volt s az egyiket a benszülöttek kétféle fűrészelvén, edénynek használták, a másikon pedig rudat dugva keresztül, rizst törtek vele.

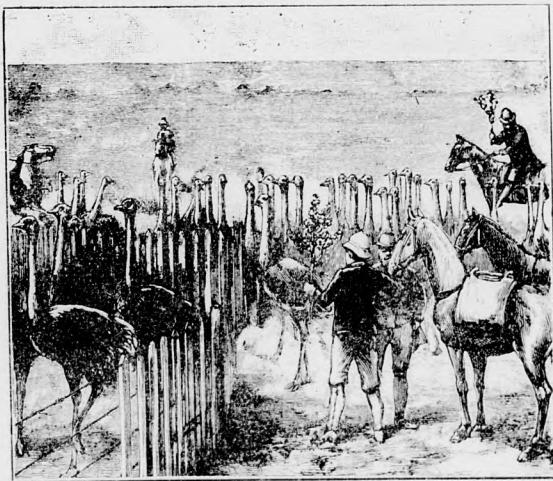
Eleinte nem is igen akartak Európában a hirnnek hitelt adni, mignem 1850-ben több ilyen tojást hoztak ide is, sőt ezenkívül olyan csontokat, melyek csakis valamely olyan óriás madártól származhattak, mint a milyen ezeket a tojásokat tojhatta.

Később megint több és több óriási tojást s madárcsontot találtak Madagaskarban, mely utóbbiakból a tudósoknak sikerült egész madarak csontvázaikat összeállítani. S ekkor kitűnt, hogy némelyik ilyen ősmadár, pl. az, a melyet *Aepiornis*-nek neveztek el, meghaladta a 3¹/₂ méter magasságot, czombesontja pedig tetemesen vastagabb volt, mint egy jókora ököré. Ez utóbbi állat czombesontja ugyanis legfeljebb 18 centiméter kerületű, míg a hatalmas madaré 29 centiméter!

A tojások hallatlan nagyságáról fogalmat nyújthat az, ha megemlítjük, hogy egy ilyen ősmadár tojása, mintegy 150 tyuktojással ért fel s vagy ötször akkora volt, mint egy mai strucz tojása.

A Madagaskáron s Uj-Seelandban élt óriás-madarak, a mint ez csőrük alkotásából megállapítható, növényevő, békés természetű állatok voltak, melyek leginkább tavak, mocsarak partjain tartózkodtak.

Hanem a *brontornis* nevű, mely Patagoniában élt, ez már szörnyű erejű veszedelmes ragadozó lehetett, a mely nagyobb volt még az *Aepiornis*-nél is. Magassága ugyanis 4 méter körül lehetett,



STRUCZ-NYÁJ DÉLI AFRIKÁBAN.

hatalmas, roppant erős görbe csőrrel fegyverzett koponyája pedig legalább kétszer olyan nagy, mint egy mai ló koponyája.

Elképzelhetni ebből, hogy mily madár lehetett ez.

És bizonyára nem csak holmi apróbb állatokat vágott le, hanem kétségtelenül szembe szált az akkori nagy, veszedelmes esoda állatokkal is s mint roppant erős, éles, hegyes, nehéz csőre mutatja, valóban alkalmas fegyverrel rendelkezett arra nézve, hogy győzedelmeskedjék.

Érdekes képünk is, — mely képzeleti ugyan, de szigorúan a tudományos buvárlatok eredményei nyomán készült, úgy tünteti fel ezt az óriási madarat, a mint épen megtámadja a dinosaurus nevű hatalmas szörnyet, mely már szintén kivészett s a mely részben gyík, részben béka, részben madár volt. *Szívós Béla.*

KUKORICZA-TÖRÉS.

Képünkhez.

A kukoricza selymes haja rőt-vörös színben játszik már, a kóro üdezőld levelei megsárgultak, a fejes-kukoriczaszemek sárga aranyzint váltottak, meg is keményedtek. Csóri a szurkoskezü cigány, hahogy «véletlenül» egy-két csövet letör, a lopott malacjának morzsolgatja le a szemeket, az pedig nem sokat törődik azzal, hogy igaz úton szerzett jószág-e vagy nem, jóízűen elroptogtatja.

Bizony közeledik már Szent-Mihály napja, törni kell a kukoriczát. A disznó-tök indái is elszáradtak, s a nagy sárga jószágok ott hevernek a földön. Azt is jó lesz hazaszállítani. Míg hizóvá nevezik ki a sertéseket, néhány hétig van jó eledejük, no meg az apró nép is szereti a szárazított tökmagot, a gyomrát sem rontja el vele, jól sem lakik, tulajdonképpen a legártatlanabb, de a legunalmasabb csemege is. Mennyivel különb ennél a pattogatott kukoricza. Mi városiak néha az utca sarkon látunk egy-egy zsák effajta csemeget. Rémitő olcsó és fog-köszörülő. A mezitlábos gyermekek — mert van mezitlábos gyermek a városban is — nagyon szeretik.

A kukoricza-törés a legkedvesebb mezei munkák közé tartozik. Letördelni a csöveket hajastul nem is nehéz dolog, hajolni sem kell sokat, mint a kapálásnál és aratásnál. Tüzet is lehet gyújtani a száraz kórokból, s ennek a parázsánál a gyöngébb csöveket hevenyében megsütik — öröme a kukoricza-törésnek. Hat serény kéz hamar elkészül a munkával, aztán felrakják a szekerre, s hazaviszik.

Otthon aztán a jó szomszédok: örege és apraja egyaránt segít tengerit hántani.

Vidám mese, nótázás, meleg-főtt kukoricza mellett folyó üjjelig a munka, s van nagy vetélkedés: hogy melyik kapja az első tarka vagy vörös szemű csövet. A szemfüles apróság pedig beletemetkezik a lehántolt kukoricza levelekbe, egy-

más fején bukdácsol keresztül, a fekete üszökkal szerencsen-pofákat mázsol magának, a kukoricza selymes hajából szakálat és hosszú kajla bajuszát rögtönöz.

Ez alatt pedig kifogyunk a hántani való kukoriczából, a szögletbe felhalmozva áll a sok sárga cső. Azokat vagy beteszik a kukoricza-kasba, hogy száradjanak, vagy párosával összekötve a rúdon sorakoztatják, mely az eresz alatt végig fut.

A kis Bandi elalszik a kukoricza csuszából készített ágyon és olyan édesen alszik, mint a mesebeli királyfiú a selyem-bársony vánkoson.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Zeneiskola. *Krausz Gusztáv* ferenczvárosi zeneiskolájában most tartják meg a beiratásokat. A beiratási díj 4 korona. Volt növendékek nem fizetnek beiratási díjat. A tandíj a három alsó osztályban havonként 10 korona. A három felső osztályban 12 korona.

Felavató. F. hó 5-dikén d. e. 11 órakor avatták fel a *pozsonyi ág. hitv. ev. lyceum* internátusát a város előkelőségének jelenlétében. Az ünnepélyen *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi minisztert *Pirchala Imre* főigazgató képviselte. Az ünnepély főpontját *Günther M. V.* kir. tanácsos, lyceumi felügyelő megnyitó beszéde képezte és *Holch Ottó* főprefektus remek székfoglalója. Fél egyre járt az idő, mikor a megható ünnepély véget ért. Az internátus remek kétemeletes palota és belakóinak száma 120.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Zrinyi Miklós egy levele. Van az Országos Levéltárban egy roppant érdekes másolata *Zrinyi Miklós* egy levelének, melyet *Csáktornyáról* 1566 április 19-dikén, három hónappal *Szigetvár* megvévése előtt írt *Nádasdy Tamásné*hez, tőle segítséget kérni. A levél egy része így hangzik:

A latin szöveg fordítása.

«Nemzetes és nagyságos, különösen tisztelt ur-asszonyom. Üdvözlök és ajánljuk szolgálatunkat. Mivelhogy nem homályos, hogy igen undok ellenségünk, a török császár, roppant hatalommal eljő e gyászborult haza maradványainak elpusztítására, és teljes megsemmisítésére es hogy első sorban *Szigetvárat*, mely annyi tartománynak védőbástyája, fogja ostromolni, hogy onnét tovább haladjon, nyilvánvaló szükség, hogy ez annyira fontos helyre gondja legyen mindenkinek, kinek java vagy veszedelme e helytől függ. És bár kegyelmes urunk, *Károly főherceg* ő fejedelmi fensége, a római császár és király ő felségének távollétében azon vár megmaradása végett erősitésekről, más szükséges dolgokról és katonákról kegyesen fog gondoskodni. Mégis, mivel azt hisszük, hogy a török császár személye és annak roppant hatalma ellen jóval több katonára lesz szükség, mint egy basának ostroma ellen: ezért, ha N. és N. urasszonyomnak kedves édes hazánk, ha a maga, gyermekei, testvérei, barátai és próbált szolgáló jövendő megmaradását óhajtja: igen sürgősen kérjük és tisztünk kötelességénél fogva ünnepélyesen felszólítjuk: küldjön saját költségére,

négy hónapi ellátással személyünk mellé belátása szerint néhány puskás gyalogost és velök egy-két tisztet, nem annyira személyünk kedvéért, mint a keresztyén köztársaság további megmaradása és az azon hely és más tartományok várható veszélyének elhárítása végett Szigetvárra . . . »

A 12 kötetes nagy történet szerkesztője dr. Marczali Henrik, egyetemi tanár. Egy-egy kötet ára diszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

VEGYESEK.

Számokkal való bűvészkedés. A «Magyar Szó» című napilapból vesszük át a következő érdekes apróságot:

Tíz számrendszerünknek egy igen érdekes tulajdonságát mutatja a következő táblázat:

1 × 9 + 2 = 11
12 × 9 + 3 = 111
123 × 9 + 4 = 1111
1234 × 9 + 5 = 11111
12345 × 9 + 6 = 111111
123456 × 9 + 7 = 1111111
1234567 × 9 + 8 = 11111111
12345678 × 9 + 9 = 111111111
123456789 × 9 + 10 = 1111111111
1 × 8 + 1 = 9
12 × 8 + 2 = 98
123 × 8 + 3 = 987
1234 × 8 + 4 = 9876
12345 × 8 + 5 = 98765
123456 × 8 + 6 = 987654
1234567 × 8 + 7 = 9876543
12345678 × 8 + 8 = 98765432
123456789 × 8 + 9 = 987654321

Ezekhez hasonló összefüggések ismeretével bűvészkedhetünk is és felköltethetjük az emberek bámulatát; például a következő módon.

Felkérünk valakit, hogy írjon fel egy páros jegyű számot, alája a megfordítottját, így például:

678941
149876

Most adja össze az illető a két számot és mondja meg az összeget egy számjegy kivételével, amelyet könnyű kitalálni.

Az előbbi két szám összege egy számjegy híján például a következő lehet:

8—8817,

akkor a hiányzó számot rövid gondolkodás és ha kell, a szellemek kellő formák között való megidézése után kitaláljuk, hogy az 2 és az egész összeg

828817.

Ennek a bűvészkedésnek a magyarázata az, hogy valamely páros jegyű szám és fordítottjának összege mindig 11-el, a különbségük pedig 9-el osztható. Továbbá a 11 többszöröseinél a páros és a páratlan helyen álló számjegyek összege egyenlő; a 9 többszöröseinél a számjegyek összege pedig szintén 9-el osztható, mint azt mindenki megpróbálhatja igazolni a 9 és 11 többszörösein.

Az előbbi példában ebből az következik, hogy $8 + 8 + 1 = 8 + 7 +$ hiányzó számjegy, tehát a hiányzó számjegy = $17 - 15 = 2$. Ezt a műveletet fejben mindenki elvégezheti s könnyű szerrel jut nagy sikerhez.

Ugyanígy ki lehet találni egy hiányzó számjegyet a két szám különbségéhez, mert a különbség számjegyeinek összege 9-nek a többszöröse, tehát ha például így adják:

52—065,

akkor a hiányzó számjegy 9, mert a többi számjegyek összege $18 = 2 \times 9$. Ha pedig így írják fel 5—9065, akkor a számjegyek összege 25 s így a hiányzó szám 2, mert akkor lesz a számjegyek összege (27) 9-el osztható.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 24. feladvány megfejtése:

1. Bf7—f4	Fg5×f4
2. Vg2—g8±	
1.	Kd5—c4
2. Fe8—e6±	
1.	e5—c4
2. Bf4—f5±	
1.	Fe4×g2
2. c3—c4±	
1.	Hf1—t. sz.
2. Hd1—e3±	
1.	Hf2—t. sz.
2. Vg2×e4±	

25. sz. feladvány.

Ludányi Antaltól Szolnokon.

Világos: Ke7; Vb8; Bf8; Fg6 és h2; Hb4; gy b6, d5, d2, g2, h3, h4.

Sötét: Ke5; Va6; Bg3; Fe6 és h8; Ha7 és h5; gy b7, b5 és h7.

Követelmény: világos indul s a második lépésre bemonlja a mattot.

(Az első lépés jól ki van számítva, a második számos változatot nyújt és mozgékonyan mutatja a világos királyt.)

(A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

25. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Erner Gy.	Leussen B.	Erner Gy.	Leussen B.
1. d2—d4	d7—d5	21. Fb2×a3	Bd8×d1+
2. Hg1—f3	e7—e6	22. Be1×d1	Ve7—e8
3. e2—c4	Hg8—f6	23. h2—h4	Be6—c8
4. Hb1—c3	Hb8—d7	24. h4—h5	h7—h6
5. e2—e3	Ff8—e7	25. Fa3—b2	Ve8—e7
6. a2—a3	b7—b6	26. Bd1—d3	Be8—d8
7. b2—b3	Fe8—b7	27. Bd3—g3	Kg8—h8
8. Ff1—d3	röv. els.	28. Ve2—e3	Kh8—h7
9. röv. els.	e7—e5	29. Ve3—f3	Bd8—d7
10. Fe1—b2	Ba8—e8	30. Vf3—c3	e6—e5
11. Ba1—c1	Fe7—d6	31. Ve3—c2+	Kh7—h8
12. Vd1—e2	Vd8—e7	32. Ve2—f5	Ve7—e6
13. Bf1—d1	Bf8—d8	33. Vf5×e6	f7×e6
14. e3—e4	d5×e4	34. Fb2×e5	Hf6×h5
15. He3×e4	Hf6×e4	35. Bg3—g6	Kh8—h7
16. Fd3×e4	Fb7×e4	36. Bg6×e6	Bd7—f7
17. Ve2×e4	Hd7—f6	37. Kg1—f1	Hh5—f6
18. Ve4—e2	e5×d4	38. Fe5×f6	g7×f6
19. Hf3×d4	Fd6×a3	39. Kf1—e2	Kh7—g6
20. Hd4—e6	Be8×e6	40. Ke2—e3	Kg6—f5

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Erner Gy.	Leussen B.	Erner Gy.	Leussen B.
41. Be6—e8	Bf7—g7	54. Kd6—c7	Bd1—d3
42. g2—g3	Bg7—d7	55. Be8—g8	Bd3×f3
43. f2—f3	h6—h5	56. Ke7—b7	a7—a5
44. Be8—h8	Kf5—g6	57. c6—c7	Bf3—c3
45. b3—b4	Bd7—d1	58. c7—c8V+	Bc3×c8
46. e4—e5	b6×e5	59. Bg8×c8	Kf5—g4
47. b4×e5	Bd1—d5	60. Be8—c3	f6—f5
48. c5—e6	Bd5—c5	61. Kb7—c6	f5—f4
49. Bh8—e8	Kg6—f5	62. g3×f4	Kg4×f4
50. Ke3—d4	Be5—c1	63. Ke6—d5	h5—h4
51. Kd4—d5	Be1—d1+	64. Bc3—a3	Kf4—g4
52. Kd5—e5	Bd1—c1+	65. Kd5—e4	h4—h3
53. Ke5—d6	Be1—d1+	66. Ba3—a2	döntetlen.

Játszották Haarlemben a hollandus sakk szövetség nemzetközi főversenyén 1901 július 26. és 27-dikén, óránként 18 lépés kötelezettséggel. Világos elhasznált 2 órát és 54 percet, sötét 3 órát és 18 percet. Világos a 64-dik lépésben elszalasztotta a győzelmet; ha akkor Kd5—d4-et lépett volna, a játékot megnyerte volna.

*

Hírek. A hollandus sakk szövetség nemzetközi főversenyén az első díjat (200 forint) Olland A. doktor nyerte.

Üzenet. Cs. A. Debreczen. Feladványa nem a harmadik, hanem már a második lépésben fejthető: 1. Hf3—d4 e6—e5. Fb7×c6±. Kezdetlegessége miatt azonban kétlépésesnek sem válik be.

Huszár. Hármásával pályázhatik; a «Pesti Napló» és «Pesti Hírlap» sakkrovatai közlik a rejtélyversenyeket. Rejtélyeinket több helyről vesszük, a Deutsches Wochensach, Wiener Schachzeitung, Deutsche Schachzeitung, Tijdschrift van den Nederlandschen Schaakbond, Budapesti Sakkzemle, Magyar Sakkzemle, Magyar Sakkugság, Südwestdeutsche Schachzeitung, Strategie című folyóiratokból és más sakkművekből.

A sakkrejtélyt egészen vagy részben helyesen fejtették meg: Ruskai István, Szauer József, Friedländer Izidor, Rosenkranz Nándor, Nyáry László, Taubinger Zoltán, Krepelka Ferencz.

FEJTÖRŐ.

Történelmi kérdés:

Hogyan hívták azon francia tábornokot, a ki Napoleonnak jeles hadvezére volt? 1805-ben az auszterlitz csatában, 1807-ben Portugáliában harcolt; 1815-ben résztvevett a lignyei és waterlooi csatában; meghalt 1820 június 2-dikán.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon juhnagyságú állatnak, melynek szőre hosszú, gyapjas és igen finom? Színe vagy egészen fehér, vagy egészen fekete, ritkábban foltos. Hazája Peru; húsa ízletes.

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1901 szeptember 22.

49. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Casiguaiare, bifurcatio, Humbolt Sándor, jeles természetbúvár. **Természetrizai kérdés:** Semfű, semfa (Lycium barbarum). **Képrejtvény:** Nem szabad az, ki önmagán uralkodni nem tud.

Helyesen fejtették meg: Szerényi Nándor, Rosenkranz Nándor, Borosnyay Oszkár, Szogyény István, Szporni Lajos, Vadass Zoltán, Leichter Jenő, Hollaky Ferencz, Szabó Lajos, Hary Zsuzsika, Danielisz Jenő, Lőrincz Ferencz és Dezső, Hevér Ferencz, Krepelka Ferencz, Kutlik Félix, ifj. Barthonek Károly.

A kitűzött könyvjutalmat (Jósika Miklós «Az utolsó Bátor») Krepelka Ferencz reáliskolai VIII. o. tanuló előfizetők (Pozsony, Hunyadi J.-utca 20.) nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Gyűjtőveket kérő előfizetőinknek. Lapunk mai számához mindenki számára mellékelünk egy-egy gyűjtővet, ha nem volna elég, mihelyt teleírva visszakapjuk, újat küldünk. — **Az önképzőkörök titkárait** kérjük, hogy önképzőköreik működéséről ez évben is szíveskedjenek minden nevezetes alkalommal tudósítani minket. A tudósítások vagy levelezőlapon, vagy levélben történhetnek, ha levelet írnak, kérjük, hogy a papírnak csak egyik oldalára írjanak. — **Sz. S.** Elkésett, a folyamodványokat már június 20-dikán be kellett volna adni. — **Cs. Gy.** Az apróság jó, de a verses monológ nem felel meg. Szíveskedjék azokból az összegyűjtött holmiból minél többet beküldeni. — **H. M.** (Nagyszombat.) Mihelyt egy kis szabad idő áll rendelkezésünkre, szívesen írunk levelet, s abban megadjuk a kért tanácsot. Egyelőre azt kötjük a szívére, hogy olvasson a jelesebb magyar íróknak a műveit. Ne foglalkozzék csupán verses művekkel, hanem szenteljen ugyanannyi időt a prózára is. Ha önben van tehetség, előbb-utóbb meg fog az nyilatkozni. Poeta non fit, sed nascitur — igaz, de tanulmány is kell hozzá, még pedig sok. — **P. B.** Kérjük további közreműködését. — **Hosvay S.** (Makó.) Mindakettőt megkaphatja lapunk kiadóhivatalában, bár nem ennél a kiadóhivatalnál jelentek meg. Árukat a könyvjegyzékben megtalálhatja. — **Tarlós János.** «Életpályák» című folyóiratról nincs tudomásunk; van e ezímen egy könyv, melyet Stampfel pozsonyi könyvtárus adott ki, a Ferenczy Istváné. Ennek az ára 4 korona. A «Társzótár» a Magyar Tudományos Akadémia készített, de az sem folyóirat, mint ön hiszi. — **Igyekvő.** Előbb elvárjuk az önképzőkör intézkedését, addig az ügy függőben marad. — **Egy VI. osztályos.** Ha egy évi gyakorlat után megy a tanfolyamra, akkor még biztosabb a siker. Ha tovább tanulásra nincs kedve, próbálja meg ezen az úton boldogulását. — **H. E.** Föltétlenül szükséges a vagyontalansági bizonyítvány. Ezt az előjárásúgnál kell szüleinek megszereznie. — **S. S.** (Budapest.) Ajánlatát nem fogadhatjuk el. Téved, ha azt hiszi, hogy az illetők tiszteletpéldányokat kapnak. — **Sch. E.** Fortuna szerényes, az ön panaszkodása pedig jogosult, de mondja: mitevők legyünk? — **W. E.** Majd elintézzük később. — **Hj. B. L.** (Brassó.) Utána nézünk a dolognak. — **K. A.** Forduljon kérésével a könyvkiadóhivatalhoz, a cím ugyanaz. — **Hj. H. J.** (Budapest.) E hó végén intézhetjük csak el, addig legyen türellemmel. — **B. E.** (Budapest.) A kiadóhivatalnál személyesen átveheti a könyvet. (Egyetem-utca 4.) — **Szepesi önképzőkör vezetője.** 1. Ideiglenesen főállhat, az alapszabályok megerősítése ügyis késni szokott. Alakuljanak csak meg az intézet igazgatójának beleegyezésével, a ki fel fogja terjeszteni az alapszabályokat. 2. Kapható a Franklin-Társulatnál (Budapest, IV., Egyetem-u. 4.). Ára 4 kor. Címe: «Ezer magyar írásbeli feladat».

OLVASÓINKNAK.

A «Tanulók Lapja» október 1-jén pályafutásának kilencedik évét kezdi meg. Évről-évre öröndetesen emelkedett úgy tartalomban, mint híveinek a számában. Nem hirdetések hangzatos szavai tették általánosan ismertté a magyar diákvilágban, hanem megkedveltette a lap maga-magát.

Nyugodt lélekkel elmondhatjuk, hogy a gyöngé palánta, melyet kilencz évvel ezelőtt ültettek el, erős gyökereket eresztett, megizmosodott, fejlődik s azzal biztat, hogy idővel terebélyes fává lésson. Az embernyi emberekké cseperedő magyar ifjúság örömmel és szeretettel gondol majd reá, s megőrzi emlékében azoknak a hasznos és kellemes óráknak az emlékét, melyeket a «Tanulók Lapja»-nak köszönhet.

A nyolczadik évfolyam gazdag és változatos tartalma meggyőzte a «Tanulók Lapja»-nak olvasóit arról, hogy a lap új szerkesztője nemes ambícióval igyekezett megfelelni hivatásának; egyúttal biztositékot nyújt ez arra nézve, hogy ezentúl még fokozottabb buzgósággal szolgálja azt a nemes célt, melyet a «Tanulók Lapja» maga elé kitűzött.

Az új évfolyamban kezdődik *Gaal Mózesnek*, a lap szerkesztőjének, új ifjúsági regénye, melyet a «Tanulók Lapja» számára írt:

Hűséges mind a sírig.

Mikes Kelemen a hőse ennek a regénynek, az a hűséges Mikes Kelemen, kinek «Törökországi levelei» oly kedvelt olvasmánya öregnek és ifjúnak egyaránt. A szerző magával Mikessel mondatja el a történetét azon a zamatos, jó magyar nyelven, mely az olvasónak olyan igazi lelki gyönyörűséget szerez.

Ezzel egy időben kerül közlésre *Verne Gyulának*, a hírneves francia regényírónak, legújabb, rendkívül érdekes regénye, mely fájdalom, talán az utolsó alkotása a páratlan termékenységű írónak, kiről nem régiben megírtuk, hogy szemévilágát elvesztette.

A regénynek a címe:

Város a levegőben.

Zigány Árpád fordította a «Tanulók Lapja» számára.

Folytatni fogjuk *Szivós Bélának* a *Természet csodái* című leírásait, melyek eddig is oly sok olvasónknak szereztek örömet és bővítették ismereteit.

Ezekon kívül az eredeti és fordított közleményeknek egész halmaza vár közlésre. Lesz ismeretterjesztő cikk az irodalomtörténet, az esztétika, természettan és természetrajz, földrajz, népszerű csillagászat köréből, melyeket számottevő szakemberek írtak.

A «Tanulók Lapja» a fontosabb napi és időszerű

eseményekről, jeles férfiakra, úgy a hazaiakról, mint a külföldiekről meg fog emlékezni egy-egy cikk keretében.

A «Zene-rovat» szintén pontosan meg fog havonkint jelenni, s a zene iránt érdeklődők útmutatója és oktatója lesz; valamint a «Sakk-rovat» mulattatója a sakkjáték iránt érdeklődőknek.

Az «Iskola világából» című rovatban az ifjúságot érdeklő hírekről, önképzőkori gyűlésekről, iskolai ünnepélyekről számol be a lap keretéhez mért terjedelemben.

A fejtörő kérdések, képtalányok és sakk-feladványok megfejtői között minden héten értékes könyvjutalmakat sorsol ki a szerkesztőség.

A magyar diákság érdeklődését tehát már eleve felhívjuk a «Tanulók Lapja»-nak kilencedik évfolyamára. Bizton hisszük, hogy felhívásunk nem lesz a pusztában kiáltó szó; bizton hisszük, hogy a lap mostani hívei újabb olvasótársakat toborzanak.

A ki tíz egész éves előfizetőt gyűjt, annak egy évig ingyen küldjük a «Tanulók Lapja»-t, a ki ötöt gyűjt, annak szives buzgóságáért értékes könyvjutalmat adunk.

A lap mai számához gyűjtőleveket mellékelünk.

A «Tanulók Lapja»-nak előfizetési ára:

Egész évre	9 kor.	60 fill.
Fél évre	4	80
Negyed évre	2	40

Az előfizetés legegyszerűbben postautalványon történik, melyet a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalának (Franklin-Társulat, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4.) kell beküldeni.

A «Tanulók Lapja» kiadóhivatala.

A gimnáziumi és reáliskolai ifjúságnak házi olvasmányul különösen ajánlható:

ARANY JÁNOS „TOLDI“-JA.

TANULMÁNY

írta SZÉKELY ALADÁR.

Ára 1 K 60 fill.

Mindazoknak kik «Toldi»-val és Arany János költészetével szeretettel foglalkoznak — és melyik deák ne foglalkozna velük? — melegen ajánlható házi olvasmányul Székely Aladárnak ez a tanulmánya. Nagy haszonnal járó olvasmány, melynek élvezete után csak annál jobban értjük és érezzük át «Toldi» szépségeit, Arany János költészetét.

Kapható a «Franklin-Társulat»-nál Budapesten és minden könyvkereskedésben.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre ... 2 kor. 40 fill. Fél évre... ... 4 kor. 80 fill. Egész évre... ... 9 kor. 60 fill. <i>Megjelenik minden vasárnap.</i>	FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. <i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
--	--	--

Józanág és lelkesedés.

A józanágból nagyon sok van, a lelkesedésből igen kevés manapság az ifjúságban. Ezt a panaszt hallottam minap egy olyan embertől, a kinek igen sok alkalma van az ifjúságot megfigyelni, s még jobbszeme arra, hogy egyet-mást megfigyeljen.

A józanág fölötté kívánatos minden emberre nézve, kívánatos az ifjúságra nézve is, ha valakire azt mondják: «józan fiú» — ez bizonyára nem megfeddés, hanem dicséret. Minden ifjúnak előbb vagy utóbb fölnyilik a szeme, s belátja, hogy egyet-mást nem tett helyesen, elhatározza, hogy ezentúl másképen fog hasonló helyzetekben cselekedni. Ez a megjózanodás hozzá tartozik a fejlődéséhez, egészen természetes.

Ámde, ha valamely ifjúra azt mondják, hogy nagyon józan, ez már nem dicséret, van benne vád is. Az ifjú korral nem jár természetszerűleg együtt a józanág, nem jár együtt abban a korban, mikor a látókör szűk, az akarat ereje még csekély, s a környezet hatásának erősen ki van téve. Ha ez a környezet csaknem mesterségesen dolgozik arra, hogy a gyermeket józanná tegye, ha a gyermek, kit a mesék naiv világa vonzana még, lépten-nyomon józan, reális emberek között él, s nem hall egyebet, mint lesújtó ítéletet az életben szereplőkről: a naivság himpóra hamar lekopik a lélekről, lefújja időnek előtte a józanságnak a szele. Korán kikopik az álmokból, korán megtörik szárnya s lesz belőle nagyon józan fiú, a ki mosolyog társának naivságán, a ki nem hisz és bizik, hanem kételkedik és minden szónak a rejtett értelmét keresi. Az ilyen nagyon józan ifjú nem sző nagyralátó álmokat, hanem, midőn pályát választ, jó eleve alaposan tájékozik arról, hogy kinek mennyi fizetése van, e fizet-

tés mikor éri el a legnagyobb fokot, az előhaladásnak mik a biztosítékai. Az ilyen nagyon józan ifjú nem ugorja át az árkot, míg meg nem mérte: milyen mély és milyen széles; nem hajlandó sem másért, sem a közjóért dolgozni, ha előleges, józan számítása meg nem győzte őt arról, hogy az reá nézve egy vagy más tekintetben előnyös. Az ilyen józan ifjú az életben okos és számító lesz, nem fogják sokan szeretni, de okosságát észreveszik, s talán félnék is tőle.

Nekem is úgy rémlik, hogy hajdanában az ifjúság nem volt ilyen nagyon józan. A nagyenyedi vagy debreczeni kollégiumokból egy-egy kopott kabátú fiú elindult kis czók-mókkal a hóna alatt, — tele volt nagy reményekkel, ékes légvárak rajzoltak a fejében, szívéből nem fogyott ki a szeretetnek és bizalomnak a forrása. Nem volt nagyon józan, de annál edzettebb az éhség és szomjúság ellen, már pedig ezzel sokat, igen sokat mondottunk. Tanult fagygyugyertya világa mellett, meghúzódott egy kis kamarában, melynek ablaka sem volt, csak ablakos ajtaja. És tudott *lelkesedni* végtelenül.

Igen, a lelkesedés költővé avatta, óriássá tette a munkabírásban és a türelemben; a lelkesedés megaranyozta a nyomorúságot, lelki szemeivel látta mindazokat az igazán nagy embereket, a kik végigjárták a nyomorúság iskoláját, s nem tudtak egyebet, csak dolgozni, s nem szégyeltek semmit oly nagyon, mint a panaszkodást.

Mi az ifjúság lelkesedés nélkül? Hangszer, melynek szakadoznak a húrjai, fény, mely nem áraszt semmi meleget. A józanág és lelkesedés hiánya nevel olyan nemzedéket, mely csak egyet tud: számítani, ha pedig a számok cserben hagyják, akkor boldogtalan.

Azért hát kevesebbet a korai józanágból, s többet a tiszta lelkesedésből.